

Старостенко Віталій Іванович

13.IV.1935

Видатний український учений-геофізик в галузі теорії інтерпретації потенціальних полів, створення автоматизованих систем обробки та інтерпретації на ЕОМ гравіметричних і магнітометричних даних, теорії й методики розв'язання некоректно поставлених задач геофізики, проблеми побудови щільнісних моделей кори і верхньої мантії Землі. Кандидат технічних наук (1966), доктор фізико-математичних наук (1977), професор (1984), член-кореспондент АН України (1985), академік АН України (1990), академік Нью-Йоркської АН (1995). З 1976р. очолює відділ глибинних процесів Землі і гравіметрії Інституту геофізики ім.С.І.Субботіна НАН України, заступник директора (1975-1991) і директор цього інституту з 1992р., заступник академіка-секретаря (1978-1988), академік-секретар Відділення наук про Землю та член Президії НАН України (з 1988р.). Лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки (1984, 1995), Заслужений діяч науки і техніки України (1997).

Віталій Іванович Старостенко народився 13 квітня 1935р. у Києві в родині інженерів-технологів цукрової промисловості. Після закінчення середньої

школи поступив до Київського державного університету, який закінчив у 1958р. за фахом "інженер геолог-геофізик". З 1958р. по 1961р. працював інженером-оператором, інженером-інтерпретатором і начальником загону у польових партіях Київської геофізичної розвідувальної експедиції тресту "Укргеофізрозвідка". У 1961р. поступив в аспірантуру Інституту геофізики АН УРСР, де його наставником був один із найдосвідченіших геофізиків І.А.Балабушевич. Після закінчення аспірантури В.І.Старостенко з 1964р. працює у цьому інституті на посадах від молодшого наукового співробітника до директора.

У 1966р. Віталій Іванович успішно захищає кандидатську дисертацію і здобуває вчений ступінь кандидата технічних наук. Докторську дисертацію на тему "Вопросы теории и методики интерпретации гравиметрических наблюдений устойчивыми численными методами" він захищає у 1977р. у Московському державному університеті. Від 1976р. очолює відділ глибинних процесів Землі і гравіметрії. Свою наукову діяльність Віталій Іванович вправно поєднує з науково-організаційною роботою як в інституті, де він працює директором, так і у Відділенні наук про Землю НАН України, де він є академіком-секретарем.

Опубліковані роботи вченого, а їх понад 460, охоплюють актуальні напрями сучасної геофізики, які вже перелічені.

Праці В.І.Старостенка сприяли визнанню України як країни з розвиненою на світовому рівні геофізикою. Він один з перших в СРСР розпочав обробку й інтерпретацію геофізичних даних на ЕОМ.

Актуальні праці професора Старостенка видані не лише в Україні та Росії, а й в Австрії, Англії, Італії, Індії, Китаї, Нідерландах, Польщі, Румунії,

США, Туреччині, Франції, Чехословаччині, Швейцарії, Швеції, Японії. В.І.Старостенко – один з авторів фундаментального видання “Гравиразведка. Справочник геофизика” (1981, 1990). Його праця (з співавторами) “Автоматизированная система оперативной обработки данных гравиметрии и магнитометрии” (1972) у 1973р. відзначена Золотою медаллю ВДНГ СРСР.

Мабуть, доречно буде назвати хоча б найважливіші монографії В.І.Старостенка крім уже згаданих. Це – “Определение вертикальных производных потенциала притяжения по результатам наблюдений с горизонтальным градиентометром” (1970), “Устойчивые численные методы в задачах гравиметрии” (1978), “Методика решения прямых задач гравиметрии и магнитометрии на шарообразных планетах” (1986).

Віталій Іванович здійснив численні наукові відрядження до НДР, Угорщини, Швейцарії, Чехословаччини, Болгарії, Польщі, Нідерландів, Італії, ФРН, Гвінеї, США, Франції, Китаю, Данії, Туреччини, Іспанії, Люксембургу, Англії та ін. Там він виступав із науковими доповідями, знайомився з постановкою геофізичних досліджень, лабораторною базою, підготовкою молодих спеціалістів, . З багатьма країнами Інститут геофизики ім.С.І.Субботіна проводить спільні договірні роботи. У 1996-2002рр. В.І.Старостенко був членом Науково-організаційного комітету (Scientific Steering Committee) Міжнародної програми EUROPROBE Європейського наукового фонду, неодноразово був співредактором спеціальних випусків журналу “Tectonophysics”, експертом INTAS проектів та ін. Віталій

Іванович брав участь у багатьох морських експедиціях, де проводив дослідження в рамках численних міжнародних наукових програм і проектів. Результати наукових експедицій, одержані в різних акваторіях Світового океану, стали підґрунтям для написання фундаментальних праць, присвячених будові земної кори і верхньої мантії Землі.

Завдяки новітнім теоретичним і практичним розробкам В.І.Старостенку вдалося одержати нові дані про структуру фундаменту Дніпровсько-Донецької западини, підоснову залізорудних родовищ Великого Кривого Рога, глибинну будову північної частини Сибірської платформи, будову родовищ корисних копалин Красноярського краю, верхньої мантії північної частини Індійського й Атлантичного океанів, Чорного моря, шельфу Гвінеї тощо.

Незважаючи на наукову і організаційну зайнятість, В.І.Старостенко багато часу та енергії віддає громадській діяльності. З 1992р. він очолює фахову раду по захисту докторських дисертацій в Інституті геофизики ім.С.І.Субботіна НАН України. Він – член секції геології, географії й геофизики Комітету по Державних преміях України в галузі науки і техніки, член редколегії журналів “Вісник Національної академії наук України”, “Доповіді НАН України”, “Космічна наука і технологія”, головний редактор міжнародного “Геофизического журнала”. Під його науковим керівництвом захистили кандидатські дисертації понад 27 (на даний час) молодих науковців із різних країн СНД і далекого зарубіжжя.